

Møte torsdag den 25. mars kl. 10

President: K a r i L i s e H o l m b e r g

D a g s o r d e n (nr. 65):

1. Interpellasjon fra representanten Dagrun Eriksen til barne- og familieministeren:

«I Aftenposten har det vært debatt om tidsklemma. Debatten viser at det er mange som sliter med å kombinere det å være mor og far med deltakelse i arbeidslivet. De ønsker et arbeidsliv hvor man kan kombinere jobb og omsorgsoppgaver. Bedre pappapermisjon er et av de tiltakene som kan være med og utvikle arbeidslivet slik at det er mer aksept for at man har omsorgsoppgaver i hjemmet. Valgene omsorg og arbeid må derfor sees i sammenheng med vilkår og holdninger i arbeidslivet. Denne debatten handler om mer enn bare økonomiske overføringer, den handler også om verdier og betingelser for samliv.

Hvordan kan man skape et samfunn som tar livsfaseklemma på alvor?»

2. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 11. mars 2004 (jf. Innst. O. nr. 54):

«Stortinget ber Regjeringen så snart som mulig om å komme med forslag til en endring i offentlighetsloven tilsvarende § 18 annet ledd i forslaget til lov om Riksrevisjonen, jf. Innst. O. nr. 54 (2003-2004).»

3. Referat

Presidenten: Representanten Signe Øye, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra representanten André Kvakkestad foreligger søknad om permisjon i tiden fra og med 29. mars til og med 2. april for å delta i møter i Europarådets parlamentariske forsamling i Mexico.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Harald Espelund, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Torbjørn Hansen vil framsette et privat forslag.

Torbjørn Hansen (H) [10:02:51]: Jeg vil på vegne av Jan Tore Sanner, Ingebrigt S. Sørfonn, May Britt Vihovde, Bjørg Tørresdal og meg selv fremme forslag om endringer i Stortingets forretningsorden og bevilgningsreglementet.

Presidenten: Representanten Steinar Bastesen vil framsette et privat forslag.

Steinar Bastesen (Kp) [10:03:22]: Jeg vil framsette et forslag om at folkevalgte ikke kan uttale seg på vegne av et parti når vedkommende ikke lenger er medlem av partiet.

Presidenten: Representanten Siv Jensen vil framsette et privat forslag.

Siv Jensen (FrP) [10:03:51]: På vegne av Per Sandberg og meg selv vil jeg sette frem forslag om strukturelle endringer for å øke den økonomiske veksten og redusere arbeidsledigheten.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Interpellasjon fra representanten Dagrun Eriksen til barne- og familieministeren:

«I Aftenposten har det vært debatt om tidsklemma. Debatten viser at det er mange som sliter med å kombinere det å være mor og far med deltakelse i arbeidslivet. De ønsker et arbeidsliv hvor man kan kombinere jobb og omsorgsoppgaver. Bedre pappapermisjon er et av de tiltakene som kan være med og utvikle arbeidslivet slik at det er mer aksept for at man har omsorgsoppgaver i hjemmet. Valgene omsorg og arbeid må derfor sees i sammenheng med vilkår og holdninger i arbeidslivet. Denne debatten handler om mer enn bare økonomiske overføringer, den handler også om verdier og betingelser for samliv.

Hvordan kan man skape et samfunn som tar livsfaseklemma på alvor?»

Dagrun Eriksen (KrF) [10:05:28]: Den siste tiden har vi hatt en veldig interessant debatt rundt familieliv og familienes situasjon. Sissel Gran skrev Aftenposten-spalten med tittel «Ung, sliten og lurt» i januar i år. Siden dette har samtalen om hjemmestress og tidsklemme gått i alle medier. Det har vært samtaler når folk har møttes, og helt sikkert samtaler i en del norske hjem. Debatten har dreiet seg om samfunnsutviklingen og hvordan den har påvirket familien. Mange føler at det er vanskelig å kombinere familieliv, yrkesliv og andre interesser. Den såkalte tidsklemma og beskrivelsen av den er det veldig mange som har kjent seg igjen i. Vi har hørt mange synspunkter, men en sak har alle vært enige om: Problemet er mangel på tid. Seigdamer og seigmenn har kommet med sine hverdagsproblemer. Vi som politikere må ta dette på alvor, heve blikket litt og se hva som er våre rammebetingelser til denne gruppen. Det er også viktig at dette ikke blir et tilbakeslag for likestillingen. Dette handler om kvinner og menns muligheter til å organisere egne liv.

Familiepolitikken er grunnleggende for Kristelig Folkeparti. Jeg mener at familiepolitikken bør debatteres rett og slett fordi det er et tema som angår oss alle. Det handler om hvordan vi har det som mennesker i hverdagen, og hvordan samfunnet kan legge forholdene til rette.

Mange kjemper med klokka. Foreldre trekker ungene ut av senga om morgenen for å levere dem i barnehage, man småløper videre for å rekke jobbmøter og stresser hjem for å kjøre unger på speideren og fotballtrening. God tid handler ikke bare om nok tid, men å kjenne at vi

mestrer tilværelsen, og at samfunnet rundt oss er lagt til rette slik at vi klarer å henge med. Tiden strekker ikke til for mange.

Debatten som har gått i det siste om tidsklemma, har allerede gitt noen interessante svar, men også en del utfordringer. Mange sliter med å kombinere det å være mor og far med deltakelse i arbeidslivet. Dagens arbeidsmarked kan være krevende. Kristelig Folkeparti ønsker arbeidsgivere som gir arbeidstakerne sine fleksibilitet, et arbeidsliv som gjør det mulig å kombinere arbeidsliv og familieliv.

Det etterlyses økt fleksibilitet i arbeidslivet. Det må gjøres på en slik måte at det gjør hverdagen for barnefamilier lettere. Økt fleksibilitet kan også gi økt press i forhold til prestasjon og arbeidsoppgaver. Hjemmekontor kan gjøre skillet mellom jobb og fritid flytende. Krav om tilgjengelighet, også utenom ordinær arbeidstid, påvirker familielivet og kan gjøre foreldrenes tilstedeværelse i familien liten, selv om man rent fysisk er hjemme og sammen med barna.

Man trenger fortsatt, i 2004, endrede holdninger i arbeidslivet. Det er behov for økt aksept for at arbeidstakere i faser av livet da de har små barn, f.eks. arbeider mindre overtid enn andre ansatte. I alle aldersgrupper arbeider menn mer overtid enn kvinner, og verst er forskjellen blant småbarnsforeldre.

Arbeidstakerorganisasjonene og de tillitsvalgte har et ansvar for at det skapes aksept og forståelse både i ledelsen og blant kolleger for en livsfaseorientert personalpolitikk. Det er også viktig at de som ikke ønsker å være med på denne spiralen, skal kunne ta andre valg, som f.eks. å ta i bruk kontantstøtten.

Det er fremdeles slik at det er småbarnsforeldre som jobber mest overtid. Kanskje møter mange menn holdninger på arbeidsplassen som hindrer dem i å ta mer ansvar hjemme. De kan ta sin del av pappapermisjonen og f.eks. være hjemme med sykt barn. Her må det settes krav til arbeidsgivere til hvilke signaler de gir sine ansatte.

Settes fedre i et skjult press fra arbeidsgiver om å velge mellom karriere, ambisjoner og likestilling, da er det mange menn som gir opp hele likestillingen. På dette området ville det være fruktbart med et samarbeid mellom politikere, arbeidsgivere og arbeidslivsorganisasjoner for å få til en holdningsendring i arbeidslivet og politiske løsninger som bidrar til at fedre stiller mer opp hjemme når barna trenger dem som mest. Jeg vil her gi statsråden en konkret utfordring: Kan statsråden tenke seg å ta initiativ til en dialog med arbeidslivet og invitere til en type rundebordskonferanse mellom arbeidsliv og småbarnsforeldre?

Tidsklemmedebatten handler både om likestilling og om familiepolitikk. Likestilling forutsetter at kvinner og menn har like rettigheter og muligheter til å delta i og påvirke samfunnsutviklingen. Valgene omsorg og arbeid må ses i sammenheng med lønn, arbeidstid, konkurransementalitet og holdninger i arbeidslivet. Det må derfor legges til rette for at begge kjønn i praksis har anledning til å delta.

I tillegg til kravene som stilles i arbeidslivet, vet vi at mange har forpliktelser hjemme. Denne situasjonen utfordrer oss og krever andre tiltak enn bare økonomiske overføringer, trygdeordninger og barnehager. Det dreier seg om verdier og betingelser for samliv. Relasjonene mellom mennesker, nærhet og fellesskap, må få større oppmerksomhet.

Et interessant trekk ved denne debatten er at den går på tvers av ideologiske skillelinjer. De gamle skyttergravene er forlatt. Vi har fått til dialog der det før var skarpe fronter. Dette gir en ny åpenhet og nye muligheter for gode politiske løsninger. Men det er viktig å huske at tidsklemmedebatten også handler om foreldrenes egne prioriteringer. Vi skal ikke frita foreldrene for ansvaret for egne verdivalg.

I Aftenposten den 12. mars skriver kommentator Arnhild Skre:

««Tidsklemma» handler ikke først og fremst om tid. Vi klemmes mer av forbruk, forventninger og forestillinger om skam og ære.»

Det handler om de krav man bevisst og ubevisst stiller til seg selv og andre. Vi snakker om verdivalg for den enkelte. Kanskje er ønsket om flere materielle goder, flotte ferier og imponerende karrierestiger for stort og for dominerende hos enkelte voksne. Forventningen i samfunnet om å være vellykket er stort, så vi utsettes alle for et stort press. Men nettopp derfor er det viktig at den enkelte av oss spør seg selv: Hva vil jeg med mitt liv? Hva er viktig for meg? Om vi er ærlige, vil de fleste av oss svare: Det som er viktig for meg, er samvær og kontakt med mine nærmeste. Et slikt svar medfører konsekvenser i praktisk liv.

Tidsklemmeutfordringen er en utfordring for samfunnet. Vi må tilrettelegge slik at det blir lettere for familier å få hverdagen til å gå i hop. Men stress, liten tid til hverandre og forventningspress må i siste instans håndteres i den enkelte familie. Når det så er sagt: Dette handler allikevel ikke bare om løsninger på individplan. En moderne familiepolitikk skal legge til rette for valgfrihet og mulighet for fleksibilitet i omsorgsløsninger og arbeidsliv.

Jeg tror tidsklemma for mange er en stor trussel mot familielivet. Jeg vil minne om at en god familiepolitikk også er et virkemiddel mot en samfunnsutvikling preget av overdreven individualisering og selvopptatthet. En politikk for å styrke familien vil gjøre storsamfunnet bedre å leve i og virke forebyggende i forhold til sosiale problemer og utstøting.

Så tilbake til utgangspunktet, debatten i Aftenposten om tidsklemma. Gjennom den har vi fått mange interessante, verdifulle innspill som vi må ta med oss i vårt videre arbeid. Et gjennomgående trekk er at tid viser seg å være den klart største utfordringen for de fleste barnefamilier, det er ikke bare snakk om økonomi. Tid med barna og tid sammen som familie er viktig for folk, særlig er det behov for mer tid sammen for far og barn. Når kontantstøtten og barnehagereformen er sikret, mener jeg at det neste store satsingsfeltet i familiepolitikken er en bedret og forlenget pappapermisjon. Forskning viser viktigheten av at

nære bånd knyttes til pappa tidlig i livet. Dette er også svært positivt for parforholdet. Man får en større forståelse for hverandres hverdag og hverandres virkelighet.

Et av de nye tiltakene som jeg har lansert i dag, og som jeg mener vi bør sette i gang, er å gi mer rettferdighet til vordende mødre. I dag må mange kvinner vente med å få sitt andre eller tredje barn til de har opparbeidet fulle rettigheter på nytt til lønn ved permisjon. Kristelig Folkeparti ønsker at det skal innføres en søskenbonus, slik at man ikke skal tape rettigheter fordi man får flere barn i løpet av få år. Dette vil være en ordning tilsvarende det man har i Sverige.

Mange har drømmen om det gode samliv. Det gjør inntrykk på meg når tre av fire tenåringer sier at de ønsker å gifte seg når de ser 15 år fram i tid, og at åtte av ti mener at et livslangt ekteskap er best. Samtidig vet vi at denne drømmen knuses for veldig mange. Jeg tror at vi som samfunn må legge til rette for å organisere familieliv på en slik måte at også dette fungerer.

I debatten er det mange som sier at de sliter med å kombinere det å være mor og far med deltakelse i arbeidslivet. Her tror jeg noe av essensen i denne debatten er.

Min utfordring er, både til Stortinget og til statsråden: Hvordan kan vi klare å skape et samfunn som tar livsfaseklemma på alvor?

Statsråd Laila Dævøy [10:15:21]: Jeg har i likhet med representanten Dagrun Eriksen merket meg debatten i media om tidsklemma. Det er grunn til bekymring dersom småbarnsforeldre opplever et sterkt tidspress i hverdagen. Tidsklemma betegner skiven mellom arbeid og familie. Svært mange småbarnsforeldre yter på to arenaer samtidig, både hjemme og i arbeidslivet. Jeg mener nøkkelen til å finne en god balanse mellom arbeid og familie er likestilling og valgfrihet. Regjeringen vil at menn og kvinner skal ha lik mulighet til å kombinere omsorgsoppgaver i hjemmet med arbeid. Samtidig understreker vi betydningen av valgfrihet. God familiepolitikk må bygge på respekt for at den enkelte familie selv er nærmest til å avgjøre hvordan deres hverdagsliv bør innrettes. Regjeringen har fulgt opp dette gjennom en satsing på barnehager og økning av kontantstøtten og ved å foreslå tiltak for å bringe fedre enda mer med i omsorgen for egne barn.

I debatten har det vært reist spørsmål om hvorvidt det eksisterer en tidsklemme. Det har vært påpekt at foreldres opplevelse av tidspress ikke skyldes flere timer på jobb. En ny undersøkelse fra Statistisk sentralbyrå viser at det har vært en nedgang i småbarnsforeldrenes faktiske arbeidstid. Dette gjelder både for mødre og for fedre. Lengre arbeidsdager kan derfor ikke være hele årsaken til barnefamiliers tidsproblemer. Forskeren Anne Lise Ellingsæter mener årsaken i stedet kan være å finne i et grådigere arbeidsliv, hvor kravene til innsats og effektivitet er høye. Samtidig møter foreldre økt krav om å legge til rette for barns utvikling. I dag er store deler av barns fritid knyttet til organiserte aktiviteter. Det krever at foreldre kjører barna til og fra aktiviteter, gjerne flere

ganger ukentlig. Dessuten er moderne småbarnsforeldre aktive, de ønsker å kombinere arbeid, barn og partner og egen fritid. Kanskje handler småbarnsforeldrenes tidspress også om en forventningsklemme? Vi lever i et samfunn med fokus på vellykkethet, og det er lett å segne om under kravene.

Småbarnsperioden er en krevende tid, og mange foreldre opplever at det er nødvendig å justere tidligere prioriteringer og krav. Overgangen fra å være to til å bli tre kan være stor for mange par. Regjeringen fremmet i familiemeldingen forslag om gratis samlivskurs til alle når de får sitt første barn. Et samlivskurs inneholder sentrale elementer om hvordan det positive i parforholdet kan styrkes, slik som forpliktelse, vi-tenkning, langsiktighet og vennskap. Slike verdier får ofte mer innhold og mening når man har fått et barn sammen. Et samlivskurs vil gi nybakte foreldre et godt utgangspunkt for i fellesskap å ta ansvar for sin nye livssituasjon. Og man vil jo også bruke mindre tid hvis man klarer å kommunisere bedre når det gjelder konflikter, som faktisk kan kreve ganske mye tid og krefter av familiene. Departementet jobber nå med hvordan disse samlivskursene skal følges opp.

Det er likevel viktig at vi ikke reduserer småbarnsfamiliers tidspress til kun et spørsmål om prioriteringer innad i den enkelte familie. Regjeringen ønsker å gi den enkelte familie handlingsrom. Vår oppgave er å legge forholdene best mulig til rette for at foreldrene kan velge ut fra sin konkrete situasjon og sine egne prioriteringer. Barnehagen er f.eks. viktig for at foreldre kan kombinere yrkesdeltakelse med en god og stabil barneomsorg. Regjeringen arbeider for å nå full barnehagedekning, og fra 1. mai i år innføres trinn 1 av maksimumsprisen. Foreldre som ønsker mer tid til barna i småbarnsperioden, skal gis økonomisk mulighet til dette. Kontantstøtten er derfor et viktig bidrag til at flere kan ha mulighet til å velge å arbeide mindre og være mer hjemme med barna. Regjeringen vil også styrke småbarnsforeldrenes valgfrihet ytterligere, og i familiemeldingen foreslo vi en videre økning av kontantstøtten. Kontantstøtten ble også økt, fra 1. august 2003.

I en krevende småbarnsfase er det viktig at begge foreldrene tar sin del av ansvaret. I dag tar fedre mer aktivt del i omsorgen for egne barn, men det er fortsatt i hovedsak mødrene som foretar tilpasninger mellom omsorg og arbeid. Få fedre tar permisjon utover fedrekvoten, og få fedre arbeider deltid. En større grad av likestilling på hjemmearenaen handler om flere forhold. Det handler selvfølgelig om at mor må slippe får til – og gjør vi det? Det handler om at far må være seg sitt ansvar bevisst, og det handler om at arbeidslivet må akseptere at også menn er omsorgspersoner. Det norske arbeidsmarkedet er kjønnsdelt, både horisontalt og vertikalt. Menn og kvinner arbeider i ulike sektorer, og i lederstillinger finner vi i all hovedsak menn. Mange fedre møter liten forståelse fra arbeidsgiver når de ønsker å prioritere familie. Erfaringene med fedrekvoten viser at en øremerket periode til far har hatt svært positiv effekt både i forhold til fordelingen mellom mor og far og i forhold til arbeidslivet. Regjeringen mener derfor det er nødvendig med en ytterli-

gere styrking av fedres rett til fødselspenger. I familie-meldingen foreslo vi derfor følgende:

- Fedre bør gis rett til lønnskompensasjon basert på egen opptjening under fedrekvoten.
- Alle fedre bør gis rett til fire ukers pappapermisjon basert på egen opptjening.
- Pappapermisjonen, fedrekvoten, utvides.

Det er helt grunnleggende at vi som ansvarlige politikere tar tidsklemma på alvor. For en stund tilbake leverte Pensjonskommisjonen sin innstilling. Den norske befolkningen er en aldrende befolkning. Dette skyldes fallende fødselstall og høyere forventet levealder. Som en konsekvens av denne utviklingen vil utgiftene til pensjoner øke dramatisk. For å oppfylle våre framtidige pensjonsforpliktelse er det selvfølgelig viktig at så mange som mulig kan delta i arbeidslivet. Det norske samfunnet trenger arbeidskraft i dag og i morgen. I dag er Norge på europatoppen når det gjelder både andel yrkesaktive mødre og fruktbarhet. Det er viktig at vi også i årene framover klarer å legge til rette for denne unike kombinasjonen. Vår framtidige velferd er uløselig knyttet til småbarnsforeldres innsats. Et samfunn som ikke tar småbarnsforeldres situasjon på alvor, setter sin framtidige velferd i fare.

Så vil jeg svare på representanten Dagrun Eriksens spørsmål om en rundebordskonferanse kan være et godt forslag. En slik konferanse ser jeg veldig positivt på. Jeg synes det er et godt initiativ og et godt forslag. Det kan bl.a. være en god anledning til å utfordre arbeidsgiversiden på deres holdninger til mannlige arbeidstakere og menn som omsorgspersoner.

Forskning på fedrekvoten har vist at den fungerer som en nødvendig grensesetter overfor arbeidslivet. Gode velferdsordninger rundt barnefamiliene er viktig, men kan ikke alene løse tidsproblemene. Det er helt nødvendig at også arbeidsgiver kommer på banen, særlig i forhold til fedrene. Det er også nødvendig å fokusere på familiens egne prioriteringer og tilpasninger.

En slik konferanse kan samle partene i arbeidslivet, både fra arbeidsgiversiden og fra arbeidstakersiden – foreldreorganisasjoner, f.eks. Norges Kvinne- og Familieforbund, AFFO, F2F mfl. og forskere på familie- og arbeidsliv. Samfunnsforskerne Anne Lise Ellingsæter og Arnlaug Leira kan være aktuelle navn. De har redigert antologien «Velferdsstaten og familien: utfordringer og dilemmaer», som faktisk utkommer i neste uke. Dette synes jeg er et spennende forslag. Faktum er at jeg gleder meg veldig til denne rundebordskonferansen.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:24:26]: Jeg takker for svaret.

Jeg tror at vi kan være enige om at i denne debatten klarer vi ofte å være med og beskrive utfordringene og vi klarer å være med og beskrive problemene og fokusere på en god del ting. Så er det noen svar i det hele, men det er ikke alltid vi får så mange.

Jeg tror det er utrolig viktig å lytte til de erfaringene som småbarnsforeldrene har. Jeg takker statsråden for at hun ønsker den lytterrollen i forhold til å ta på alvor de utfordringene småbarnsfamiliene føler i en slik tidsklem-

me, som jeg tror vi er enige om også kan framstilles som en forventningsklemme. For én ting er at man skal levere barn, man skal være på jobb, og man skal få resultater, men man skal også som kvinne i dag se rimelig rolig og vellykket ut, med lange, velstelte negler i tillegg. Både forventningsklemmen og det å skulle opptre i et samfunn som krever perfeksjon av oss, kan være ganske utfordrende.

Jeg synes det er interessant å bruke samlivskursene også som et verktøy til å få mennesker til å snakke sammen om kommunikasjon, og hvordan det utfordrer en i familielivet. Det synes jeg er en veldig god idé.

Jeg tror det er viktig at vi får til et barnehagetilbud som er fleksibelt. Jeg tror det er viktig at vi jobber med rammebetingelser som kontantstøtte og tidskontoordninger, at vi jobber i forhold til likestilling, og at vi får like stor respekt for begge valg i det hele.

Når det gjelder arbeidslivet, tror jeg at en viktig bit i dette er, som statsråden også sa, at man må akseptere at også far er omsorgsperson.

Jeg synes det er veldig bra at noen bedrifter nå har ansatt f.eks. en sykepleier til å dra hjem til syke barn. Men jeg vil advare litt også, for jeg tror at det behovet som en del småbarnsforeldre har, er aksept for å få lov til å være hjemme med sine syke barn, mer enn at det skal komme en profesjonell ansatt og overta den biten som de selv ønsker. Det er vanskelig å skulle fullføre en arbeidsdag med viktige prosjekter hvis en vet at poden ligger hjemme med høy feber.

Jeg gleder meg til den debatten vi skal få her i dag. Jeg gleder meg til å høre en del om flere utfordringer. Vi i Kristelig Folkeparti har satt i gang en stor lytteaksjon via nettsidene våre, hvor vi ønsker å lytte til nettopp denne gruppen for å finne ut hvor skoen trykker, og hvor de største problemene er. Jeg tror ikke vi løser denne saken i dag. Jeg tror vi løser den ved å tenke litt langsiktig og se på gode, fleksible ordninger for fremtiden.

Statsråd Laila Dævøy [10:27:35]: Dette med å lytte til erfaringene fra småbarnsforeldrene tror jeg også er utrolig viktig. Det er tross alt de som vet hvor skoen trykker, og den trykker antakeligvis på forskjellige steder i de ulike familiene, avhengig av hvor de er i livet.

To ord til om samlivskurs og positiv kommunikasjon: Jeg tror faktisk at det kan være et godt virkemiddel. Alle som har vært gift, vet jo hva det vil si ikke å kommunisere godt nok, å være uenige om barneoppdragelsen, kanskje ikke å ha fått de verktøyene man trenger – det gir vi faktisk barnefamilier på samlivskurs. Det tror jeg kan være med på å gjøre at man bruker tiden på en god måte den lille tiden man tross alt har sammen i barnefamiliene hjemme. Hvis det er noe som går igjen i erfaringene fra foreldre som har vært på samlivskurs, er det nettopp de verktøyene de får i forhold til kommunikasjon. Det sier mange jeg har snakket med, og det viser også evalueringene.

Ellers kan det være spennende om vi også kunne fått en debatt her i dag om kvinners rolle i forhold til hjemmearbeid. Min erfaring er at vi kvinner i stor grad kan-

(Statsråd Dāvøy)

skje ikke så lett slipper mannen til. Vi vil ha hjemmet som vårt domene. Vi har på en måte en erfaring derfra, vi har en tradisjon derfra. Vi vil gjerne ha kontrollen.

Det er ganske interessant når en statistikk fra Statistisk sentralbyrå viser at gifte norske kvinner i snitt vasker tøy i 15 minutter hver dag, at mennene deres vasker i 2 minutter, og at mannen vasket mer tøy før han ble gift. Han kan altså vaske, men sluttet da han ble gift. Vil han ikke, eller får han ikke lov? Det kunne vært spennende å få en debatt også om kvinners rolle.

Presidenten: Vi får la det spørsmålet henge i luften.

Eirin Faldet (A) [10:29:46]: I Aftenposten i dag går Kristelig Folkeparti ut og vil endre på opptjeningstiden for rett til permisjon. Dette har Arbeiderpartiets kvinner tatt til orde for for lenge siden, så velkommen etter!

Det forundrer meg at Kristelig Folkeparti, som nå har sittet med regjeringsmakt så lenge, ikke har konkretisert sine gode ønsker og drømmer om at mor og far skal elske sine barn og hverandre. De har ikke vært konkrete. Og interpellanten er så bekymret for at kvinner og menn arbeider overtid. Ærlig talt, det låter hult! Hvis representanten Eriksen virkelig er så bekymret for at menn og kvinner må arbeide overtid, vil jeg minne representanten om at Kristelig Folkeparti sitter i en regjering som har kjempet for at arbeidstakerne skal og må arbeide mer overtid.

Det beste Regjeringen kan gjøre for å forhindre at barn får hjem utslitte foreldre, er å legge til rette for et arbeidsliv som ikke driver rovdrift på arbeidstakerne, men ivaretar arbeidstakernes rettigheter – arbeidstakerne som faktisk er småbarnsfedre og småbarnsmødre.

Hvis interpellantens svar på tidsklemma er en konferanse, ja, akk ja! Vi bruker altså tid i Stortinget til å planlegge en konferanse. Jeg tror interpellanten med letthet kunne ha tatt en telefon til statsråden, selv om dette ikke ville ha gitt interpellanten samme markering.

Kristelig Folkeparti er flinke til å snakke i media om alt som bør gjøres. Men hvorfor ser vi ikke noe av dette i budsjettforslagene som Kristelig Folkeparti legger fram hvert år? Det eneste konkrete Kristelig Folkeparti har prestert, er å utvide kontantstøtten. Foreldre som mottok kontantstøtte for sitt barn, fikk bortfall av småbarnstillegget, og de fikk full kompensasjon ved en tilsvarende økning i kontantstøtten. Dette gjorde derimot ikke småbarnsforeldre som bruker barnehageplass for sitt barn, som dermed mistet 657 kr pr. måned. Regjeringen lot småbarnsforeldre med barnehageplass selv delvis finansiere redusert foreldrebetaling ved å fjerne småbarnstillegget. Arbeiderpartiet var sterkt imot denne endringen med fjerning av småbarnstillegget, når vi nå har så mye kunnskap om hvor viktig slike universale kontantoverføringer er for barnefamilier, og særlig for barnefamilier med meget lav inntekt. Barns velferd henger nemlig sammen med familiens totale økonomiske situasjon.

Afshan Rafiq (H) [10:33:02]: Som interpellanten har vært inne på, handler tidsklemmedebatten både om likestilling og om familiepolitikk.

Jeg synes det er viktig å understreke at når Stortinget i dag debatterer hvordan man skal løse problemet med tidsklemma, er det viktig at vi ikke går inn på hvordan familiene skal løse dette. Det er det familiene selv som skal gjøre. For Høyre handler dette om å ha tillit til at foreldrene er i stand til å ta de riktige beslutningene for sin egen familie.

Vår oppgave som politikere må her være å legge forholdene best mulig til rette for familien. Det gjør vi best ved å la hver enkelt familie få muligheten til å velge mellom ulike løsninger som er best mulig tilpasset familiens ønsker og behov.

Familien er en sentral verdi – som samfunnets grunnleggende enhet. Dens viktigste oppgave er å gi barn en trygg oppvekst. Barn er helt avhengige av å bli tilført normer og verdier fra familiefellesskapet, for her dannes forventninger til samfunnet, og her legges det første grunnlaget for den enkeltes eget verdifundament. Familien er også viktig for oss voksne, som ramme for nærhet, kjærlighet og omsorg.

Det er viktig at kvinner og menn gis mulighet til å delta på lik linje i arbeidsliv og familieliv. En moderne familiepolitikk må ta konsekvensene av likestilling mellom kjønnene. Flere ønsker aktiv deltakelse i yrkeslivet i større deler av sin levealder. Høyre vil ikke føre en politikk der alle familier og barn skal innpasses i et A4-mønster. Derfor er det meget interessant å se hvordan noen bedrifter er flinke til å tenke nytt på dette området i forhold til sine ansatte. De tilbyr f.eks. hjemmekontor, reduserte stillingshjemler, hjemmehjelp til redusert pris, barnepass ved overtidarbeid, lekerom på arbeidsplassen. Dette er kun noen eksempler på tiltak som kan være med på å fremme et fleksibelt og familievennlig arbeidsliv.

Det er også viktig at fedre har rettigheter som styrker deres rolle i barneomsorgen. Høyre tror ikke på å innføre likestilling ved å ta av den viktige morspermisjonen for å gi den til far. Høyre støtter derfor Regjeringens forslag om økt pappapermisjon med eget opptjeningsgrunnlag for far.

Høyre ønsker en familiepolitikk hvor valgfriheten står sentralt. Derfor vil vi bygge flere og billigere barnehageplasser, derfor er det viktig å beholde kontantstøtten. Nøkkelen til å lykkes i familiepolitikken er valgfrihet for hver enkelt barnefamilie, med gode, enkle og forutsigbare rammebetingelser. Det er også den beste familiepolitikken for barnefamilier i tidsklemme.

Ulf Erik Knudsen (FrP) [10:36:15]: Når Kristelig Folkepartis nestleder spør Kristelig Folkepartis familiestatsråd hva hun vil gjøre i familiepolitikken, er det selvfølgelig mulig at det kan bli interessant, men det kan også bli relativt forutsigbart.

I en slik interpellasjonsdebatt som vi har i dag, har vi tre muligheter. Man kan melde seg på klagesangen, man kan drømme om penger til sekstimersdag og forlenget fødselspermisjon, hvilket vi uansett ikke har råd til, eller

man kan begynne å stille noen kritiske spørsmål ved den såkalte tidsklemma.

NHO-presidenten tok for noen dager siden bladet fra munnen og sa at det var for mye syting i norsk arbeidsliv. Sett fra mitt ståsted kan det også være at det er litt for mye syting blant enkelte innen norske barnefamilier. Jeg provoserer trolig mange med et slikt ståsted, men det å lage barn er fortsatt en frivillig sak, og det har faktisk konsekvenser. Hvis man setter barn til verden, og i tillegg ønsker at både mor og far skal være i full jobb og ha full karriereutvikling og mange fritidsinteresser, vil det naturlig nok bli stressende og slitsomt. Det er et valg man selv gjør, og det må man ta et ansvar for.

Det er faktisk slik at man ikke kan få i både pose og sekk hele tiden. Pr. i dag har vi svært gode ordninger som subsidierer barnefamiliene: barnetrygd, fødselspermisjon, kontantstøtte, som Fremskrittspartiet har foreslått konkret utvidelse av – i motsetning til Kristelig Folkeparti – og ikke minst overføringer til barnehager, som vil bli kraftig løftet etter hvert.

Jeg sier ikke at jeg vil ha kvinnen tilbake til kjøkkenbenken. Men det at en av partene i et parforhold reduserer litt på sin arbeidstid, på sitt karrierejag og på sine fritidsinteresser når barna er små, vil fjerne mye av tidsklemmen og vil påvirke barna positivt. Kanskje ville vi få mindre stress og færre konflikter i parforholdene og derigjennom færre skilsmisser.

Jeg kan ikke fri meg for den tanken at dette med tidsklemme er et bevis på at det ikke virker når politikerne i denne sal skal vedta at det skal være likestilling. En av grunnene til at man har problemer med stress og konflikter i et parforhold når barna er små, er bl.a. at man på hjemmebane ikke har en god nok fordeling av de huslige oppgaver, som vi hørte, når det gjelder det å vaske opp og vaske klær. Vi må få mannen mer på banen og få en bedre fordeling av arbeidsoppgavene når barna er små, hvis ikke blir dette bare luftige vedtak i denne sal. Det hadde jo vært en fordel om det hadde vært flere menn som hadde deltatt i denne debatten i dag. Det er jo ikke akkurat slik at vi dominerer på talerstolen i dag.

Presidenten: Presidenten kan samtykke i det.

May Hansen (SV) [10:39:45]: Interpellasjonen fra representanten Dagrun Eriksen til barne- og familieministeren handler om hvordan man kan tilrettelegge for et samfunn hvor familie- og arbeidsliv kan kombineres på en bedre måte. Det er en utfordring med det kostnadsnivået vi har i Norge, å legge til rette for likestilling, et likestilt foreldreskap og valgfrihet for foreldrene.

Barn skal ivaretas på en god måte, barn skal ha det samme utgangspunktet og de samme rettighetene til et godt liv. Det er mange barn i Norge i dag som lever under fattigdomsgrensen. Vi har barn på flukt, barn som russer seg, barn som ikke får medisinsk behandling, m.m.

En tilrettelagt og god familiepolitikk er utgangspunktet for å gi barn muligheten til en god oppvekst. De fleste foreldre er i dag utearbeidende. Det er ofte nødvendig på grunn av økonomi, men det er også fordi foreldrene vel-

ger å være utearbeidende. Mange sliter med å kombinere forelderrollen med deltakelse i arbeidslivet. Det må legges til rette for et arbeidsliv som gjør at man kan kombinere omsorg og arbeid.

SV mener makspris i barnehage, full barnehagedekning og lovhjemlet plass i barnehage er et godt tilbud både til barn og voksne. Barnehagene må i større grad tilpasses behovet, særlig overfor foreldre som jobber i vakter, og med utvidede åpningstider i handelsbransjen og flere som jobber i omsorgsyrkene, gjelder dette flere og flere.

Da vi behandlet familiemeldingen, fremmet SV forslag om å utvide pappas rett til svangerskapermisjon med fire uker. Vi fremmet også forslag om at erfaringene med den islandske modellen skulle vurderes og modellen vurderes innført i Norge. Dette mener vi ville legge til rette for et mer likestilt foreldreskap. SV har også de tre siste årene lagt inn midler i budsjettene til prøveprosjekter med sekstimersdagen. Sekstimersdagen er et godt og målrettet tiltak. Vi mener at lengre permisjon og kortere arbeidstid ved siden av rimeligere boliger og bedre fordelingspolitikk ville gitt foreldrene større valgfrihet og større mulighet til å kombinere omsorg for barn og arbeid.

Kristelig Folkeparti har uttalt at utvidet permisjon for far er et viktig virkemiddel i familiepolitikken; Sem-erklæringen sier det samme. Fedre med barn jobber i dag mer overtid enn menn uten barn, antakelig av økonomiske grunner. Når skal statsråden foreslå en utvidelse av fedrenes rett til permisjon og konkrete tiltak for å bedre barnefamilienes hverdag? Det begynner å haste, det er ett år igjen til valget.

Eli Sollied Øveraas (Sp) [10:42:58]: At det er flest kvinner som aktivt tek del i denne debatten, må vel tyde at det er vi kvinner som sterkast merker tidsklemma. Eg merka meg også at medan både interpellanten og statsråden er positive til ein rundebordskonferanse når det gjeld problematikken rundt tidsklemma, slår representanten frå Høgre i si innleiing fast at Høgre har tillit til at familiar løyser problema på dette området sjølve.

Debatten om problemstillinga rundt tidsklemma for småbarnsforeldre er ikkje av ny dato. Ønsket om ei aktiv yrkesdeltaking kombinert med omsorgsoppgåver for barn er krevjande og utfordrande.

Interpellanten uttala at dette handlar om meir enn økonomi. Sjølv sagt er det rett. Sjølv om det må vere eit sjølvstendig val korleis ein vil organisere kvardagen sin, må vi som skal vareta storsamfunnet sitt ansvar, hugse at mange av dei vedtaka som vi gjer, og som har med økonomi å gjere, kan vere avgjerande for om den tidsklemma mange er inne i, kan verte mindre trykkande.

For Senterpartiet er det viktig å peike på ei rekkje tiltak for å betre situasjonen. Pappapermisjon har vore nemnt. Dette kan vi setje fortgang i. Det gjeld både tidsklemma og likestillingsperspektivet. Her ventar vi berre på statsråden frå Kristeleg Folkeparti.

Fleksible barnehageplassar til alle som ønskjer det, er eit viktig bidrag i tidspolitikken. Samfunnsmessige tiltak

som kan setjast i verk for å hjelpe til i ein tidsklemd kvar- dag, er å vidareutvikle tidskontoordningane, leggje til rette for fritid i staden for lønnsauke for dei som ønskjer det, og styrkje omsorgslønsordningane og ulike ulønte ferie- og permisjonsordningar for småbarnsfamiliar.

Også eg vil peike på arbeidslivet sitt ansvar når det gjeld tilrettelegging og fleksibilitet. Vi må også vere oppmerksame på at pensjonsordningar ikkje må medføre at folk ikkje har råd til redusert arbeidstid. Ei gruppe som lett fell utanom, og som også opplever tidsklemma, er alle dei som har omsorgsoppgåver overfor sine eldre. Vi må ikkje berre snakke om småbarnsforeldre. Og ikkje minst gjeld det alle åleineforsørgjarane. Åleineforeldrefamiliane har særlege behov i samband med avlastning, arbeidstid og samarbeid om felles barn. Vi må ha ein målretta politikk som også varetek desse problemområda, og ikkje einsidig konsentrere oss om løysingar og tiltak retta mot familiar der foreldra bor saman.

Dette er ein likestillingsdebatt også. Som sagt er dette ikkje noko nytt fenomen. Men det er kanskje færre kvinner i dag som er villige til å ofre alt for familien. Det er ofte då klemma oppstår, når mor seier frå og far nektar å nedprioritere jobb og karriere.

May Britt Vihovde (V) [10:46:28]: Lat meg først starta med at det er òg andre fasar i livet enn når ein er småbarnsforelder at ein kan oppleve livsfaseklemma. Det kan vera når ein får omsorgsoppgåver overfor sjuke familiemedlemmer, det kan vera i ein skilsmisssituasjon, og det kan vera når ein opplever barn med store rusproblem. Det er i slike situasjonar at ein kan ønskja seg større fleksibilitet i t.d. arbeidslivet, for å kunna ta seg av sine aller næraste, eller rett og slett ta seg inn igjen sjølv. I ein slik livssituasjon ønskjer ein i alle fall å vita at ein er sikra ei viss inntekt og kan konsentrere seg om det som nettopp no er det viktigaste. Venstre meiner at borgarlønn – eller med andre ord ei garantert minsteinntekt – er ei av løysingane for å kunne hjelpe den enkelte i ein slik situasjon.

Når det gjeld livsfaseklemma til dei som interpellanten har snakka om, nemleg småbarnsforeldra: Norske kvinner er i verdstoppen når det gjeld både yrkesdeltaking og tal på barnefødslar. Våre prioriteringar når det gjeld utbygging av barnehagar og sosiale rettar knytte til fødsel og omsorg, som t.d. eittårig fødselspermisjon, kontantstøtte og barnetrygd, har gitt oss dette resultatet. Det skal vi vera stolte av. Det er gode ordningar, men det må ikkje stå i vegen for å gjera dei endå betre.

Men vi står overfor mange utfordringar. Talet på yrkesaktive kontra pensjonistar vil i løpet av 10–15 år gå vesentleg ned. For å ta vare på og utvikla velstanden vår treng vi at flest mogleg deltek i arbeidslivet. Skal ein klara denne utfordringa, ligg det òg eit tungt ansvar på alle arbeidsgivarar for å skapa ein fleksibel arbeidsplass og leggja arbeidet til rette, slik at småbarnsforeldre eller andre i ei livsfaseklemma kan kombinera arbeid og omsorg. Ei ekstra ferieveke for foreldre med barn under ti år, kombinert med fleksible skuleferiar, vil bidra til at familien får meir fri saman.

Venstre meiner at foreldre skal ha fridom til og ansvar for å velja dei beste løysingane for sin familie. Vi trur at foreldre kan den jobben. Mange fedrar ønskjer sterkt å ta større del i omsorg for barna sine. Å styrkja fars rettar, ved t.d. å gi far sjølvstendig rett til fødselspermisjon basert på eigen stillingsbrøk, vil òg bidra til å auka den reelle valfridomen til den einskilde familien.

Som interpellanten skreiv:

«Denne debatten handler om mer enn bare økonomiske overføringer.»

Ja, han handlar også om kva krav vi stiller til materielle gode og til livsstandard. Kanskje stiller vi litt for store krav og har for mykje press ved at det er ein del ting vi berre må ha.

Barn ønskjer å vera med i mange slags fritidsaktivitetar, og det vert stilt store forventningar til at foreldre skal stilla opp. Mange foreldre vil i tillegg til jobb ute og heime ta på seg ansvar i mange ulike lag og organisasjonar. Dei gjer ein kjempeinnsats, og dette handlar ikkje berre om eigeninteresse – foreldre si interesse av å vera med i andre lag og organisasjonar. Å styrkja det frivillige Noreg er også noko som bidrar til å avhjelpa situasjonen for foreldre i ei tidsklemme.

Dagrun Eriksen (KrF) [10:49:50]: La meg begynne med å si at jeg synes det er trist at Arbeiderpartiet ikke ønsker å være med og diskutere saken. Heldigvis har jeg opplevd at andre kvinner fra samme parti har hatt en forståelse for de unge kvinner og menn som har satt denne debatten på dagsordenen. Jeg regner med at en god del av disse kvinnene og mennene legger merke til at Arbeiderpartiets innlegg i denne salen var mer et angrep på Kristelig Folkeparti og det vi hadde gjort og ikke gjort, enn å delta i debatten.

Vi har vært konkrete. Vi har hatt barnevernsmeldinger her i salen, vi har hatt oppvekstmeldinger her i salen, ikke minst har vi hatt familiemeldinger her i salen. Vi har også hatt en revidering av likestillingsloven som muliggjør en del av disse tingene. Vi har gjort masse konkret. Det vi ønsker nå, er å lytte til småbarnsforeldrenes behov. Den følelsen kan vi aldri diskutere oss bort fra.

Høyres representant Afshan Rafiq poengterte nettopp det jeg mener er veldig viktig, det med det fleksible arbeidslivet. Det er der den rundebordskonferansen vil kunne få i gang en dialog som vil kunne sette det på dagsordenen.

Når det gjelder representanten Ulf Erik Knudsens innlegg: At det bare er kvinner som deltar, tror jeg er helt riktig. Heldigvis har vi sett i media og i samfunnsdebatten at også menn har deltatt der. Jeg tror det er viktig at vi også lytter til dem, at dette ikke bare er et kvinneproblem, men at vi også lytter de erfaringer som småbarnsforeldre har i denne saken.

Det er frivillig å få barn, som Knudsen sier. Men vi vet også at vi som samfunn trenger disse barna. Når representanten sier at det er han som har betalt for alle disse ordningene, så vil jeg bare minne ham om at de barna som disse familiene får, er de som en gang skal være

med på å betale Knudsens pensjon. Dette henger litt sammen – én for alle og alle for én.

Når det gjelder dette med å vaske og vaske opp på hjemmearenaen, tror jeg kanskje det hadde vært en god idé at man hadde subsidiert oppvaskmaskiner – det kunne ha løst noe av arbeidet på hjemmebane!

May Hansen var inne på at barns oppvekst og barns rolle midt i tidsklemma er viktig. Det er jeg veldig enig i. Når det gjelder det med pappapermen, har vi gjort noen tiltak for selvstendig opptjening, og vi har som mål å få utvidet tiden. Det jeg har lyst til å rette en liten advarende pekefinger mot, er islandsmodellen. I et tidsklemmeperpektiv vil en islandsmodell medføre at kvinner kanskje ikke får muligheten til å ta ammeperioden sin, at man i tillegg til det man har i dag, også må løpe mellom amming, jobbing og kanskje småsøsken for å få dette til. Jeg vil advare litt mot det. Vi ønsker at det skal være fleksibelt og en valgfri ordning.

Det har kommet mange gode forslag, både fra representanten Øveraas når det gjelder en god del konkrete ting, og fra representanten Vihovde. Jeg tar med meg alle disse. Jeg tror ikke vi har løst tidsklemma, men jeg tror at vi har satt den i fokus i denne sal.

Statsråd Laila Dåvøy [10:53:19]: I likhet med interpellanten merket jeg meg òg at Arbeiderpartiet egentlig ikke var interessert i å diskutere saken som sådan, men gikk til angrep på et parti som faktisk har gjort svært mye konkret i denne saken de siste par årene. Dessuten ble det nærmest latterliggjort at interpellanten har bedt om å få en konferanse, et forum. Et slikt forum må jeg si jeg synes er svært positivt. Selvsagt vil ikke en konferanse, det at man setter seg ned, løse tidsklemma, men det kan være et viktig innspill. Svarene på tidsklemma, ut fra både denne debatten og det som vi har sett i media, spriker nemlig ganske mye. Man er uenig om årsaken. Derfor tror jeg det kan være klokt å sitte sammen og lytte, snakke med dem som er involvert i tidsklemma, nemlig familiene, og også snakke om det som de fleste er enige om, at arbeidslivet kanskje kan legges bedre til rette. Jeg synes derfor dette er et godt forslag. Kreativitet skal vi ta imot med åpne armer.

Så har jeg lyst til å gjenta at jeg tror likestilling og valgfrihet er nøkkelen til å finne balansen i tidsklemmedebatten. Det er ett lite tema som ikke har vært berørt – dvs. det er ikke så lite – og det går på hvordan man skal få far mer hjem, hvordan man skal få far til å ta større ansvar, til kanskje å jobbe litt deltid, istedenfor at det bare er mor som gjør det. Det har også med kvinners lønn å gjøre. I dag jobber man svært segregert i Norge. Vi har store kvinne-dominerte yrkesgrupper i ulike sektorer, og vi har mandsdominerte yrkesgrupper i helt andre sektorer. Derfor er det likestillingsprosjektet, det arbeidsvurderingsprosjektet som departementet nå har kommet vel halvveis i, svært viktig når det gjelder å klare å lage et verktøy for lønnsdannelse i arbeidslivet. Der vil vi nettopp se på forholdet mellom mandsdominerte og kvinne-dominerte yrker og deres lønnsforhold.

Helt til slutt en kommentar til May Hansen om utvidet pappapermisjon. Jeg er veldig glad for at vi la fram familiemeldingen. Men det er ikke lenger siden enn desember i fjor at Stortinget faktisk sluttet seg enstemmig til ønsket om å gjøre noe med pappapermisjonen. Vi er den første regjeringen som har lagt det fram for Stortinget. Vi fikk et flertall. Det er strålende! SV ville gå enda litt lenger. Det synes jeg er flott. Men det har ikke vært framlagt noe budsjett etter at Stortinget gikk inn for denne saken.

Presidenten: Interpellasjonsdebatten er dermed avsluttet.

S a k n r . 2

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 11. mars 2004 (jf. Innst. O. nr. 54):

«Stortinget ber Regjeringen så snart som mulig om å komme med forslag til en endring i offentlighetsloven tilsvarende § 18 annet ledd i forslaget til lov om Riksrevisjonen, jf. Innst. O. nr. 54 (2003-2004).»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering.
I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 11. mars 2004:

«Stortinget ber Regjeringen så snart som mulig om å komme med forslag til en endring i offentlighetsloven tilsvarende § 18 annet ledd i forslaget til lov om Riksrevisjonen, jf. Innst. O. nr. 54 (2003-2004).»

Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, og også Senterpartiet og Venstre, ønsker å stemme imot. – Det nikkes.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes med 66 mot 38 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 11.05.43)

S a k n r . 3

Referat

- (167) Forslag fra stortingsrepresentantene André Kvakkestad, Jan Arild Ellingsen og Per Erik Monsen om å fjerne merverdiavgift ved kjøp av advokat-tjenester (Dokument nr. 8:53 (2003-2004))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
- (168) Forslag fra stortingsrepresentantene Jan Arild Ellingsen, André Kvakkestad, Carl I. Hagen og Siv Jensen om en målrettet og helhetlig kriminalitetsbe-kjempelse (Dokument nr. 8:54 (2003-2004))
Enst.: Sendes justiskomiteen.

3. (169) Forslag fra stortingsrepresentant Trine Skei Grande om å la kommunene håndheve foreldrebetaling i grunnskolen (Dokument nr. 8:55 (2003-2004))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
4. (170) Endring av Grunnloven § 100 (St.meld. nr. 26 (2003-2004))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for justiskomiteen og familie-, kultur- og administrasjonskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
5. (171) Forslag fra stortingsrepresentantene John I. Alvheim og Bjarne Håkon Hanssen om tilrettelegging av fastlegers mulighet til å tilby legemiddelasistert rehabilitering (Dokument nr. 8:56 (2003-2004))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.

Møtet hevet kl. 11.07.
